

Javne politike

Ciljevi

Vježba: tumačenje podataka

- 4.3.9 Socijalna inkluzija, smanjenje siromaštva i jednake mogućnosti
- Analiza glavnih prepreka:
- Jedna od prepreka u oblasti socijalne i dječje zaštite je **težak pristup uslugama** u sistemu socijalne i dječje zaštite. Unaprijeđenje socijalne i dječje zaštite se realizuje u okviru projekta "Reforma sistema socijalne i dječje zaštite: Poboljšanje socijalne inkluzije". Usvajanjem Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti od 2013. godine, kao i uvođenjem "Informacionog sistema - socijalni karton", **broj korisnika materijalnog obezbjeđenja porodice smanjen je za 50%**, sa 14.737 porodica evidentiranih u julu 2013. godine na 7.374 porodice u julu 2017. godine.
- *PER 2018-2020*

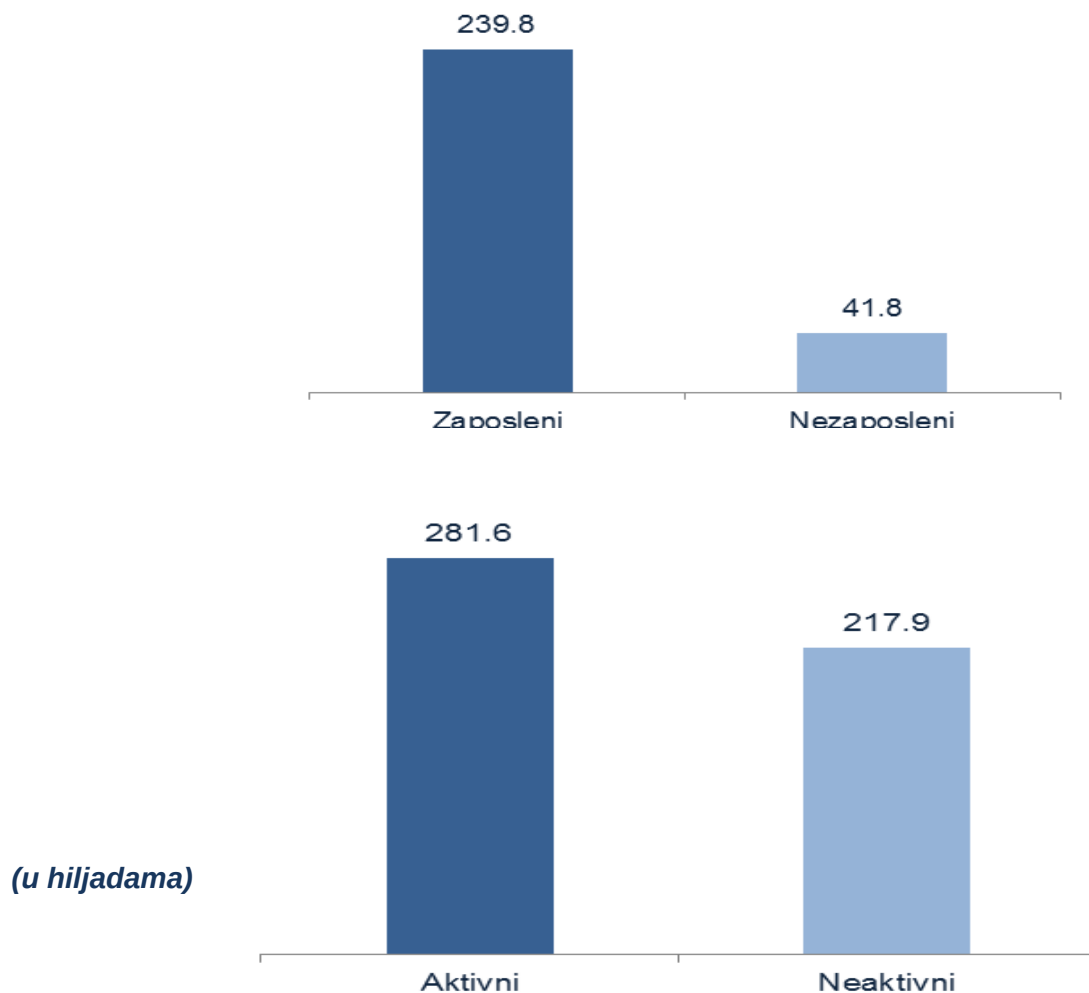
Vježba: čitanje statističkih podataka

- 4.3.8 Zapošljavanje i tržišta rada
- Analiza glavnih prepreka:
- Tržište rada, nakon sprovođenja određenih mjera ekonomske politike, te reformi u oblasti socijalne i obrazovne politike, bilježi pozitivne pomake. Tržište rada pokazuje znake oporavka, tokom tri kvartala 2017. godine. **Stopa aktivnosti** (56,4%) i **stopa zaposlenosti** (48,0%) su se u kontinuitetu povećavale, dok se **stopa nezaposlenosti** (14,8%) smanjivala. Međutim izazovi ostaju u odnosu na niske stope aktivnosti i zaposlenosti. Niska stopa aktivnosti radne snage, ukazuje na još uvijek nedovoljno iskorišten ljudski potencijal, čije uključivanje u tržište rada treba da doprinese ekonomskom rastu. Sa druge strane nedovoljna aktivnost, mobilnost i motivisanost radne snage, uslovljava izraženo zapošljavanje strane radne snage, što uz prisustvo **neformalnog rada** ukazuje na još uvijek nedovoljnu **fleksibilnost** na tržištu rada.

Statistika - definicije

- **Aktivno stanovništvo** (radnu snagu) čine sva zaposlena i nezaposlena lica stara 15 i više godina.
- **Neaktivno stanovništvo** su sva lica stara 15 i više godina koja nijesu zaposlena i koja aktivno ne traže posao.
- **Stopa aktivnosti** predstavlja procenat aktivnog stanovništva u ukupnom stanovništvu starom 15 i više godina.
- **Stopa zaposlenosti** predstavlja procenat zaposlenih u ukupnom stanovništvu starom 15 i više godina.
- **Stopa nezaposlenosti** predstavlja procenat nezaposlenih u ukupnom broju aktivnih stanovnika.
- **Stopa neaktivnosti** predstavlja procenat neaktivnog stanovništva u ukupnom stanovništvu starom 15 i više godina.
- **Radno sposobno stanovništvo** obuhvata sve osobe starosti 15 i više godina.

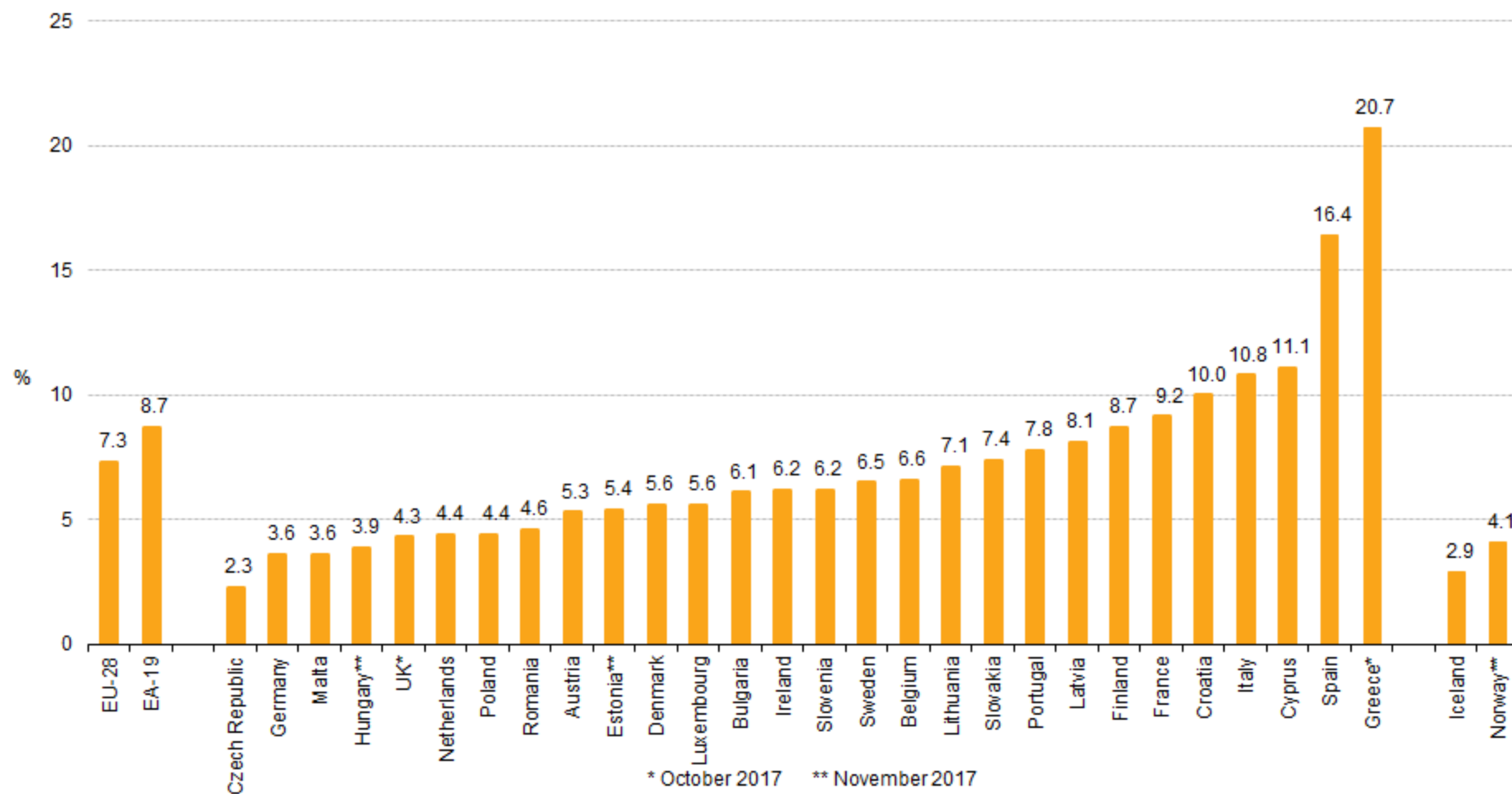
Radno sposobno stanovništvo prema aktivnosti

Crna Gora, MONSTAT, ARS 2018(III)

- Stopa zaposlenosti
 - 2018 (III kvartal) – 49,5%
- Stopa nezaposlenosti: 14,1%
 - ZZZCG - Stopa nezaposlenosti - 16,64% (?)
- Stopa neaktivnosti: 42,4%
 - Regionalne razlike
 - Slaba mobilnost
- Sjeverni region:
 - Stopa siromaštva - 18,3%
 - 1/3 ukupnog stanovništva
 - 1/2 siromašnih

Stopa nezaposlenosti u EU dec.2017

Nezaposlenost u EU

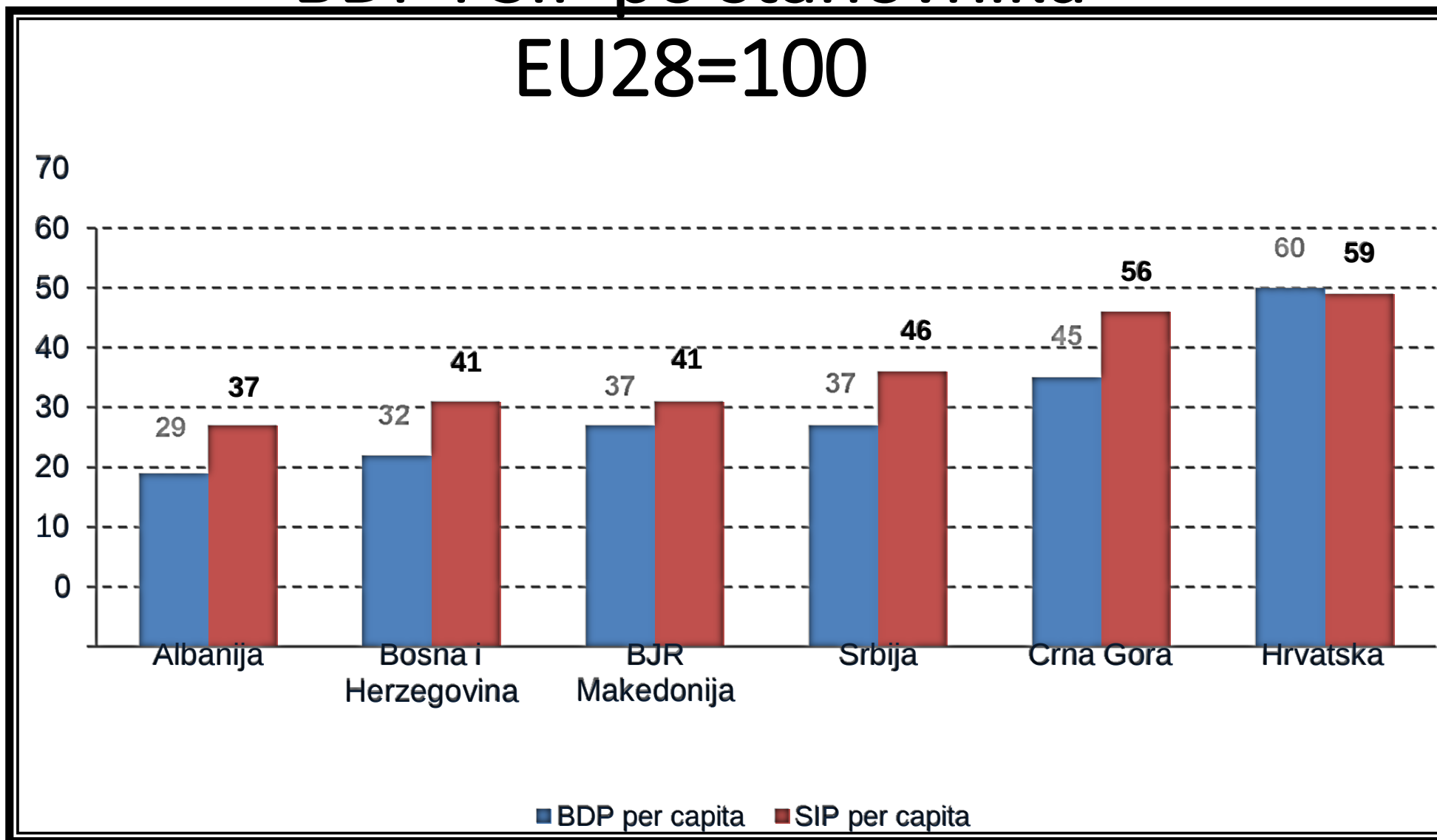
- Januar 2014, Eurostat:
 - Stopa nezaposlenosti u EU - 10,7%
 - Radi se o 26 miliona ljudi.
 - Grčka - 27,8%;
 - Španija - 25,8%;
 - Austrija - 4,9%;
 - Njemačka - 5,1%;
- Decembar 2017, Eurostat:
 - Stopa nezaposlenosti u EU – 7,3 %
 - Radi se o 22 miliona ljudi.
 - Grčka - 20,7%;
 - Španija – 16,4%;
 - Češka – 2,3%;
 - Njemačka – 3,6%;

Poređenje BDP, *per capita, pps*

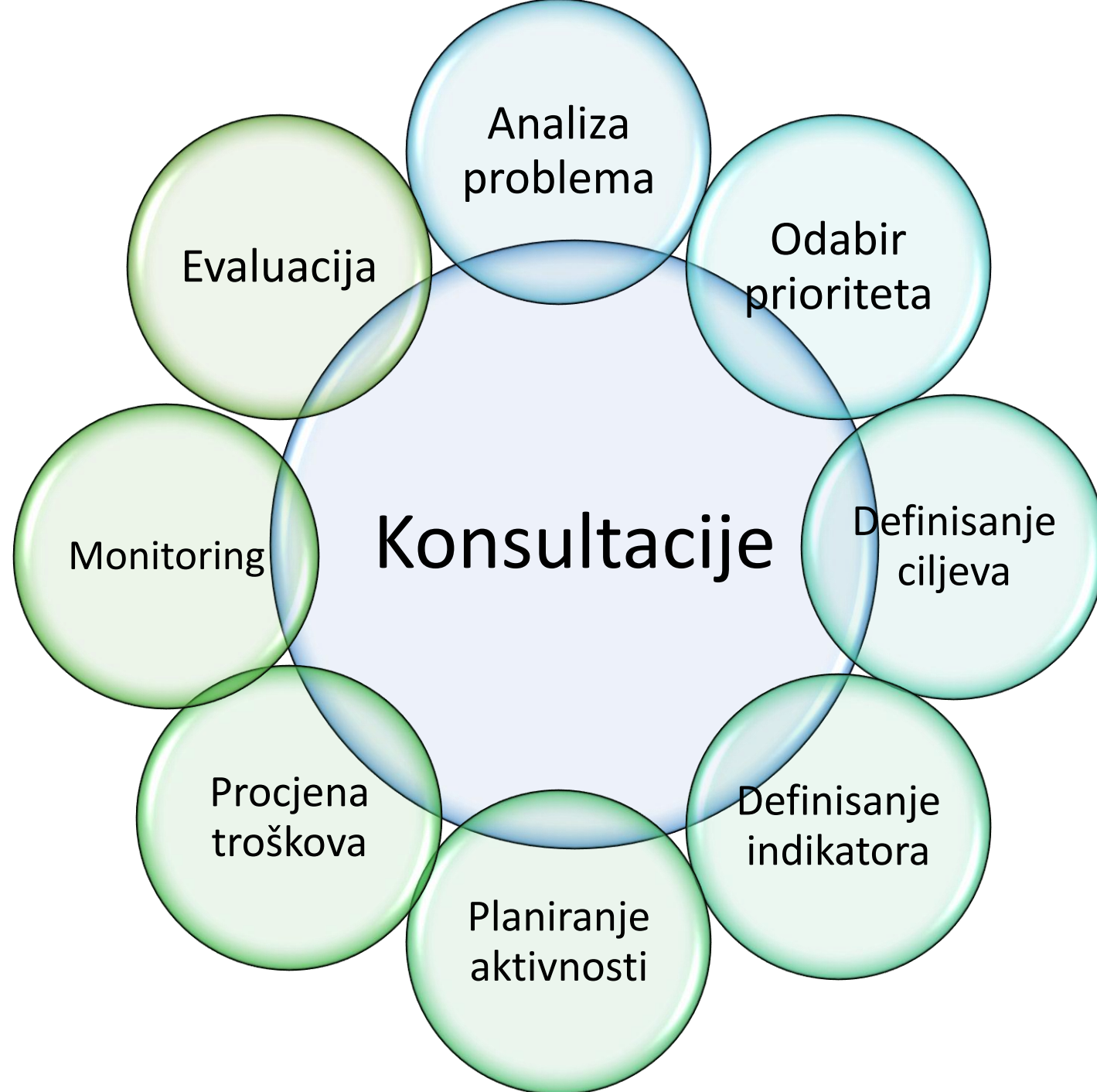
	2006	2013	2015	2016	2017
EU 27/28	100	100	100	100	100
Euro zona 17/19	110	107	106	106	106
Luksemburg	267	258	263	258	253
Njemačka	115	124	124	123	124
Slovenija	88	81	83	83	85
Države Jugoistočne Evrope					
Hrvatska	58	59	58	60	62
Crna Gora	36	41	42	45	46
Rumunija	38	55	57	58	63
Bugarska	38	46	47	49	49
Srbija	32	38	36	37	36
Makedonija	30	35	36	37	36
BiH	27	29	30	32	32
Albanija	23	28	28	29	30

BDP i SIP po stanovniku

EU28=100

SIP - stvarna individualna potrošnja po stanovniku prema standardu kupovne moći

Kreiranje javne politike

☐ Definicija problema

- ☐ Utvrđivanje mogućih politika (akcija) koje mogu uticati na rešavanje problema
- ☐ Evaluacija alternativa i odabir optimalne odnosno najpovoljnije opcije
- ☐ Izrada predloga praktične politike (*policy paper*).
- ☐ Ex-ante evaluacija odabrane opcije

☐ Definisanje politike

☐ Implementacija

☐ Monitoring

☐ Evaluacija

Ciljevi javne politike

- Ciljevi moraju zadovoljavati **SMART kriterijume**:
- **Specific** (posebni): Ciljevi moraju biti jasni, precizni i dovoljno konkretni kako ne bi podlijevali oprečnim interpretacijama – da svima znače isto
- **Measurable** (mjerljivi): Ciljevi moraju definisati buduće željeno stanje u mjerljivom obliku, kako bi se kasnije moglo provjeriti da li je cilj ostvaren ili ne.
- **Accepted** (prihvatljivi): Ukoliko ciljevi utiču na ponašanje, onda moraju bitidogovoreni, prihvatljivi, razumljivi i slično interpretirani od svih onih koji imaju uticaja i interesa za ostvarenje cilja - od kojih se očekuje preuzimanje dijela odgovornosti za njihovo ostvarenje.
- **Realistic** (realistični): realno postavljeni, izvodivi, ali i izazovni, kako bi ih odgovorni prihvatili kao značajne.
- **Time-dependant** (vremenski određeni): vezani za određeni datum ili za određeni vremenski period.

SMART - MUDRO

- Ciljevi treba da budu postavljeni MUDRO.
- Akronim MUDRO - skup kriterijuma koje cilj mora zadovoljiti da bi bio dobro postavljen i ostvariv.
- Cilj treba biti:
- **M**jerljiv:
 - Može li se procijeniti napredak?
- **U**vremenjen:
 - Koji je rok za ostvarivanje cilja?
- **D**ostižan:
 - Je li taj cilj trenutno unutar dosega?
- **R**elevantan:
 - Je li cilj relevantan za ono čemu se teži?
- **O**dredjen:
 - Zna li se tačno što sve taj cilj uključuje?

Vježba:

- Svako da napiše cilj u skladu sa SMART principima vezan za svoje studije!
- Za idući čas da se kroz rad u grupama definišu ciljevi sljedećih javnih politika u Crnoj Gori:
 - Politika azila
 - Politika dobrobiti životinja
 - Jezička politika
 - Politika razvoja predškolskog vaspitanja
 - Politika razvoja planinskog turizma

Zadatak je da grupe prepoznaju probleme sa kojima se suočavaju pri definisanju cilja

Ciljevi policy opcije, s obzirom na:

- Glavne ciljeve politike
- Temeljna načela i vrijednosti politike
- Policy okvire koji korespondiraju s ideološkom orijentacijom Vlade i međunarodnim obavezama
- Analizu problema koja uključuje i analizu dotadašnjih načina njegovog rješavanja
- Očekivanja i prijedloge aktera
- Ulaznih parametara (novac, vrijeme, institucionalni okvir...)

Uslovi za uspješnu policy opciju

- **Tehnička sprovodljivost**

- Imamo li na raspolaganju potrebna tehnička sredstva i opremu?

- **Finansijska i organizaciona izvodivost**

- Imamo li na raspolaganju dovoljno finansijskih i organizacionih resursa (znanje, iskustvo, vođstvo, organizaciona sposobnost, motivacija)

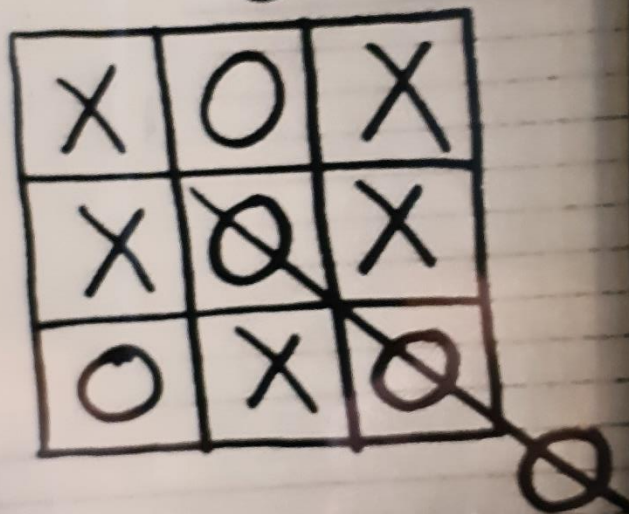
- **Politička izvodivost**

- Koji je nivo političke podrške?
- Ko su saveznici?
- Postoji li prostor za kompromis i koliki je?
- Koje elemente rješenja možemo modifikovati radi osiguranja političke podrške?

- U stvarnom svijetu, **mogućnost političkog dogovora** najviše utiče na konačno policy rješenje.

- Zbog toga u razvoju javnih politika dominira **inkrementalizam** (Charles Lindblom)

THINK
OUTSIDE
THE BOX

Procjena efekata opcije

- Identifikovanje **direktnih i indirektnih potencijalnih efekata sprovođenja** svake opcije, kao osnove za donošenje odluke o izboru **optimalne opcije**, s obzirom na predviđene troškove i očekivane rezultate.
- Sagledavanje svake opcije i razmatranje pozitivnih i negativnih efekata kako bi se mogle sagledati jake i slabe strane svake od opcija u pogledu:
 - finansijskih (fiskalnih),
 - ekonomskih,
 - socijalnih, i
 - ekoloških (efekata na životnu sredinu)

Procjena efekata opcije

- **Fiscal Impact Assessment**
- **Prilagođavanje EU acquis-u**
 - Izjava o usklađenosti propisa
 - Tabela usaglašenosti propisa
- **Procjena efekata propisa** (*Regulatory Impact Assessment – RIA*) standardni analitički postupak u sklopu zakonodavnih inicijativa i pripreme vladinih strategija i programa - proces analize uticaja propisa na poslovni ambijent
- Direktni troškovi javne uprave - priprema i sprovođenja javne politike, pružanje usluga i nadzora nad sprovođenjem
- Troškovi prilagođavanja – primjer: ugostitelji i zabrana pušenja u restoranima
- Indirektni troškovi - za privredu

Opcije

- Status quo
- Inkrementalna
- Radikalna

Pitanja pri definisanju ciljeva politike:

- Kakva **pozitivna promjena** u odnosu na prepoznati problem u datom području se nastoji izazvati ili postići novom ili izmijenjenom politikom?
- Koji **konkretni rezultati se očekuju neposredno** nakon uvođenja politike?
- Koji **rezultati u srednjoročnom** periodu se očekuju (nakon 3 godine sprovođenja)?
- Po čemu je upravo donošenje nove ili izmijenjene politike **prikladan način** uticanja na prepoznati problem?

Prije definisanja cilja:

- Procjena stanja: zbog čega je to policy problem?
- Procjena mogućnosti i kapaciteta da se problem riješi
 - SWOT
 - Strengths
 - Weaknesses
 - Opportunities
 - Threats
 - PESTLE – analiza okruženja
 - Political
 - Economic
 - Social
 - Technological
 - Legal
 - Environmental
- Procjena ostalih aktera i njihove uloge

SWOT analiza

Endogeni faktori	Egzogeni faktori
<i>Strenghts</i>	<i>Opportunities</i>
Postojeći resursi za poboljšanje stanja	Pozitivni faktori nad kojima nemamo kontrolu, a mogu pomoći u jačanju postojećih “jačih” strana
<i>Weaknesses</i>	<i>Threats</i>
Negativni faktori, nedostatak resursa koji ugrožavaju razvoj	Faktori nad kojima nemamo kontrolu, koji mogu neutralisati “jače” strane i negativno uticati na razvoj

PESTLE analiza

- Metoda analize okruženja koja obuhvata analizu sljedećih faktora:
 - političkog (P),
 - ekonomskog (E),
 - društvenog (S),
 - tehnološkog (T),
 - pravnog (L) i
 - ekološkog (E).
- Cilj kod ove analizira spoljnog okruženja je:
 - identifikovati što više mogućih faktora,
 - postaviti pitanja za svaki faktor,
 - diskutovati moguće uticaje.

Varijacije PESTLE analize:

- ETPS (ekonomski, tehnološki, politički i socijalni faktori),
- STEP (strategic trend evaluation process),
- STEPE (društveni, tehnološki, ekonomski, politički i ekološki faktori),
- PEST (politički, ekonomski, društveni i tehnološki faktori),
- STEEPL (društveni, tehnološki, ekonomski, etički, politički, pravni i ekološki faktori),
- PESTLIED (politički, ekonomski, društveni, tehnološki, pravni, međunarodni, ekološki i demografski faktori)
- STEEPLD (društveni, tehnološki, ekonomski, ekološki, politički, pravni, obrazovni i demografski faktori).

PEST analiza

PEST analiza			
Političko-pravni faktori	Ekonomski faktori	Sociološki faktori	Tehničko – tehnološki faktori
1. Nestabilna politička situacija	1. Visoke kamatne stope	1. Nizak životni standard	1. Sve veći napredak u oblasti IT tehnologija
2. Nekonzistentnost	2. Povećan rizik ulaganja	2. Povećana nezaposlenost	• Napredovanje u načinima placanja
3. Slaba primena zakona	3. Primena međunarodnih standarda		

Misija i vizija

- MISIJA - odgovor na pitanje zašto organizacija postoji.
- VIZIJA - odgovor na pitanje gde želimo da stignemo - dugoročan, racionalan i emotivan cilj organizacije .
- CILJEVI govore gde treba ići i kako tamo stići.
- STRATEGIJA je način ostvarenja ciljeva.
- INDIKATORIMA se mjeri napredak u ostvarivanju cilja.

Strategija Crne Gore za borbu protiv trgovine ljudima 2019-2024

- **Vizija Strategije** jeste pravedno, humano, rodno senzibilisano i osnaženo društvo koje štiti ljude od svih oblika trgovine ljudima.
- **Misija Strategije** jeste posvećenost Crne Gore održavanju transparentnih, odgovornih i proaktivnih inicijativa protiv trgovine ljudima u skladu sa međunarodnim standardima ljudskih prava.
- **Opšti cilj Strategije** je da se unaprijedi efikasnost i funkcionalnost sistema prevencije, identifikacije, zaštite, pomoći i praćenja žrtava trgovine ljudima sa posebnim fokusom na djecu, kao i efikasnost istraga, krivičnog gonjenja i adekvatnog kažnjavanja učinilaca ovog krivičnog djela, u skladu sa nacionalnim krivičnim zakonodavstvom i prihvaćenim međunarodnim standardima.

Vježbe: Opšti cilj strategije:

- Razvijanje integrisane socijalne zaštite starih lica radi očuvanja i poboljšanja njihovog kvaliteta života u prirodnom okruženju i osposobljavanja za produktivan život u zajednici, kao i radi predupređenja zavisnosti od socijalnih službi, efikasnim korišćenjem postojećih resursa i razvijanjem novih dostupnih, kvalitetnih i raznovrsnih usluga socijalne zaštite

STRATEGIJA RAZVOJA SISTEMA SOCIJALNE ZAŠTITE STARIH LICA

2013-2017

Vježbe: Opšti cilj strategije

- Opšti cilj ove Strategije je unaprijeđena socijalna zaštita starijih, s integrisanim uslugama i podrškom radi očuvanja i poboljšanja kvaliteta njihovog života.

STRATEGIJA RAZVOJA SISTEMA SOCIJALNE ZAŠTITE
STARIJIH

ZA PERIOD OD 2018. DO 2022. GODINE

Vježba: Posebni ciljevi

- 1) Unaprijediti socijalnu odgovornost i integrativni pristup koji omogućava podsticanje socijalne inkluzije, povećanje kvaliteta života i korišćenje kapaciteta starijih za samostalan život.
- 2) Unaprijediti usluge socijalne zaštite starijih.
- 3) Unaprijediti sistem kvaliteta usluga starijih.

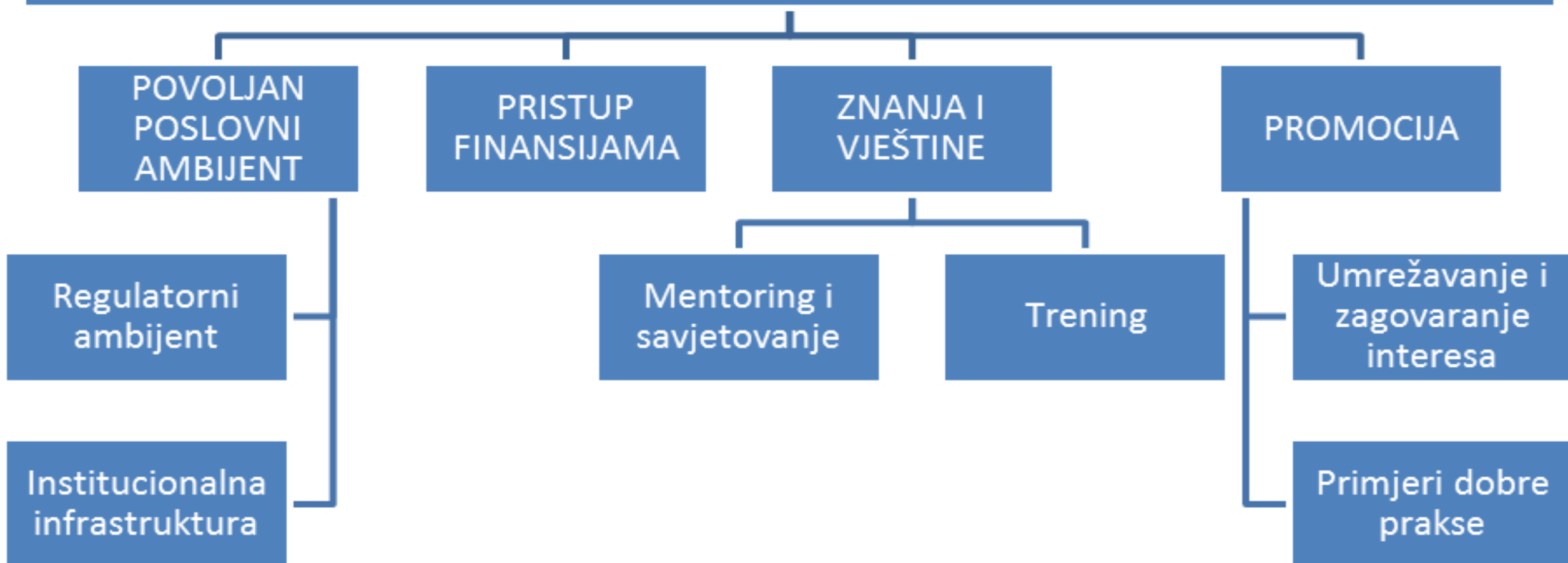
Vježba: Strategija za mlade 2017-2021

- Strategijom je definisano šest ključnih prioriteta – ključnih ishoda – kada su mladi ljudi u Crnoj Gori u pitanju, i to:
 - Mladi ostvaruju ekonomsku i socijalnu sigurnost kroz olakšan pristup tržištu rada i sticanje zapošljenja.
 - Mladima je obezbijeđen pristup kvalitetnom obrazovanju.
 - Mladi aktivno, motivisano i proaktivno učestvuju u procesima donošenja odluka, razvoja zajednice i kreiranja i sprovođenja politika.
 - Mladi su dobrog zdravlja, bezbjedni, imaju obezbijeđen pristup adekvatnom sistemu podrške za prelazak u odraslo doba i samorealizaciju.
 - Mladi imaju pristup kvalitetnim kulturnim sadržajima kao kreatori i konzumenti.
 - Uspostavljen je efikasan normativni i institucionalni okvir za sprovođenje omladinske politike.
- Ministarstvo prosvjete, Ministarstvo sporta, UNDP

Strategija razvoja ženskog preduzetništva u Crnoj Gori 2015-2020.

- Strategija razvoja ženskog preduzetništva u Crnoj Gori ima za cilj podsticanje bržeg i lakšeg ekonomskog osnaživanja žena, kroz stvaranje povoljnog poslovnog ambijenta i pružanje podrške razvoju njihovih preduzetničkih potencijala, što će ujedno doprinijeti razvoju postojećih i otvaranju novih preduzeća, kreiranju novih radnih mjesta i rastu zaposlenosti, a time i ukupnom razvoju sektora MSP i preduzetništva.

POLITIKA RAZVOJA ŽENSKOG PREDUZETNIŠTVA U CRNOJ GORI 2015-2020

Predlog novog koncepta sistema socijalne zaštite 1:

- **Zašto problem zahteva rešavanje?**
 - sadašnji sistem socijalne zaštite je skup i neefikasan
 - sredstva ne stižu svima kojima trebaju, a stižu nekima kojima ne trebaju
 - sadašnji sistem stvara velike administrativne troškove
 - sistem univerzalne socijalne zaštite, koji bismo želeli da uvedemo, košta manje od postojećeg sistema
- **Na kojim vrednostima zasnivate njegovo rešavanje?**
 - na principima društvene pravde i egalitarnog liberalizma: svi koji žive bolje mogu da nastavu da žive dobro pod uslovom da pomognu onima koji žive gore
- **Primenom kojih mera planirate rešavanje problema?**
 - sva domaćinstva u koja nemaju primanja dobijaju 15.000 plus 5.000 po nezaposlenom članu domaćinstva
 - promena sistema dodele pomoći: umesto komplikovanih procedura i izuzetaka, potrebno je uvesti „socijalne karte“ koje će pojedince kvalifikovati za dobijanje pomoći
 - „karte“ će biti univerzalno dostupne administraciji i podrazumevaće kontrolu na svim nivoima: ako osoba koja dobija pomoć ili određenu socijalnu beneficiju (npr. subvenciju za obdanište ili struju), ima prihode, vozi skupoceni automobil ili ima poseduje više od jedne nekretnine, podleže reviziji socijalne pomoći
 - preraspodela: smanjiti izdatke za subvencije po radnim mestu, kredite fonda za razvoj, spašavanja banaka, poseban tretman za neke investitore, garancije dugova javnih preduzeća itd.

Predlog novog koncepta sistema socijalne zaštite 2:

- **Rizici koji mogu da se jave?**

- pogoršanje opšte privredne situacije koja bi dovela do značajnog pada prihoda u budžetu iz koga se isplaćuje socijalna pomoć
- interesne grupe koje žele da održe postojeći sistem socijalne zaštite
- nemogućnost smanjenja troškova na drugim mestima (subvencije po radnim mestu, krediti fonda za razvoj, spašavanja banaka, poseban tretman za neke investitore, pokrivanje dugova javnih preduzeća itd.)
- nemotivisana državna administracija koja mora da sprovede reformu
- razvijanje i implementacija softverskog sistema koja bi omogućila ukrštanje podataka

- **Na koji način planirate evoluciju vašeg predloga?**

- prvi indikator: smanjenje dela javne potrošnje koji danas otpada na socijalnu politiku: sadašnji sistem košta 1,6 milijardi evra; reformisani sistem bi koštao 1,5 milijardi evra
- drugi indikator: kontrola korisnika socijalne politike: državna administracija imaće obavezu da spreči zloupotrebe i proverava da je svim korisnicima socijalna pomoć zaista i potrebna

Dosta je bilo, Dušan Pavlović

Kauzalitet

